

LUOVAN KENTÄN YRITYSTOIMINTA

- ELINKELPOISUUS JA KEHITYSSUUNNAT -

TURUN KAUPPAKORKEAKOULU, MEDIARYHMÄ

ESIPUHE

Kulttuuria ja luovaa toimintaa ei perinteisesti ole tarkasteltu varteenotettavana osana taloutta. Tämä selvitys kuitenkin osaltaan osoittaa, että tässä toiminnassa on kyse kasvavasta sekä liiketalouden perustunnusluvuilla mitaten terveestä liiketoiminnasta myös Suomessa. Erityisesti kun luovan kentän toiminta ymmärretään luovien sisältöjen ympärille rakentuvien arvoketjujen kautta, joilla on heijastevaikutuksia monille eri talouden alueille, voidaan nähdä, että kyse ei ole mistään marginaalisesta toiminnasta. Niin kutsuttujen luovien alojen tai luovan sektorin merkitystä tulevaisuuden kilpailukyvyyn kannalta onkin painotettu voimakkaasti esimerkiksi The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa sekä Kauppa- ja teollisuusministeriön vastikään julkaisemassa Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategiassa.

Tässä keskustelussa ei kuitenkaan ole kyse ainoastaan tiettyjen toimialojen taloudellisen merkityksen koon määrittämisestä tai niiden kasvuvauhdin ihastelemisesta. Liiketaloudellisesta näkökulmasta yksi luovan toiminnan mielenkiintoisimmista piirteistä piilee siinä, että sen toiminnan erilaiset kentät ovat laajemman muutoksen eturintamassa. Yritystoiminta näillä kentillä on luonteeltaan pikemmin innovaatiovetoista ja markkinalähtöistä verrattuna perinteisiin teollisuuden toimialoihin, joiden toiminta on tyypillisesti ollut investointivetoista ja tuotantolähtöistä. Erityisesti pienet, kasvavat alat tai yksittäiset yritykset, jotka helposti hukkuvat kokonaistason lukuihin, voivat rakentua uusille liiketoimintakonsepteille ja ansaintalogiikoille, joilla tulee olemaan tulevaisuudessa huomattavasti suurempi liiketaloudellinen merkitys.

Tässä selvityksessä luovaa kenttää lähestytään siis nimenomaan yritystoiminnan näkökulmasta. Tämä itsessään synnyttää tiettyjä rajoitteita selvitykselle, mutta myös mahdollistaa sen, että tätä talouden osan elinkelpoisuutta ja kehitystä voidaan tarkastella ilman ylimääräisiä häiriötekijöitä. Näin olleen raportoidut luvut antavat lähtökohtaisestikin hyvin mallillisen arvion luovan toiminnan taloudellisesta merkityksestä Suomessa.

Luvut eivät esimerkiksi sisällä julkisen sektorin toimintaa millään tavoin tyhjentävästi. Lisäksi on vaikeaa sanoa, kuinka kattavasti ja luotettavasti aineistossa ovat edustettuina kaikkein pienimmät yritykset ja itsensä työllistävät henkilöt. Molempien ryhmien osuus on kuitenkin kulttuurin ja luovan toiminnan saralla todella huomattava. Myöskään tilastointikäytännöt eivät nykyisellään tue tämänkaltaisen yritystoiminnan kehityksen analysointia. Ongelmia syntyy tilanteissa, jossa käytännöt eivät kata käytettyyn määritelmään kuuluvaa toimintaa täysin tyhjentävästi, eivät tee sitä tarvittavalla tarkkuudella tai luokituksen rajat eivät muutoin tue toiminnan määritelmällisiä rajauksia.

Lisäksi on huomattava, että kerätty aineisto perustuu niiden yritysten tietoihin, jotka ovat ilmoittaneet päätoimialakseen jonkin luovan toiminnan kentän määritelmään sisältyvistä toimialoista. Tulokset eivät siten kata luoville tuotoksille rakentuvaa tai niitä keskeisesti hyödyntävää liiketoimintaa, kun se tapahtuu yrityksissä, jotka edustavat muita teollisuuden tai palvelun aloja. Esimerkiksi elektroniikkavalmistajan sisällä tapahtuva muotoilutoiminta ja rakennusyrityksen sisäisesti tuottamat arkkitehtipalvelut jäävät tarkastelun ulkopuolelle. Samoin yritys, joka toimii ulkomaisen yhtiön kautta eikä ole tilinpitovelvollinen Suomessa, ei luonnollisestikaan näy näissä luvuissa.

Käytössä olevien määritelmien ja menetelmien moninaisuuden vuoksi tämän selvityksen tulokset eivät ole vertailukelpoisia aikaisempiin samantyyppisiin kartoituksiin. Verrattuna Tilastokeskuksen Kulttuuritilastoihin näissä luvuissa ei esimerkiksi ole mukana viihde-elektroniikan valmistusta ja kauppaa, painamista tai rahapeli- ja vedonlyöntipalveluja. Suomen tekijänoikeustoimialojen kartoitaviin selvityksiin verrattuna mukana ei esimerkiksi ole ohjelmisto- ja tietokantapalveluja kuin vain osin. The Economy of Culture of Europe -tutkimuksessa Suomen tarkastellut alat näyttävät taas suurempana kokonaisuutena, koska toimialadata on huomattavasti karkeammalla tasolla kuin nyt käsillä olevassa selvityksessä.

Vaikka tällaiset teknisten kysymykset muodostavatkin yhden keskeisen haasteen toimijoille, jotka tarvitsevat tämänkaltaista tietoa päätöksentekonsa tueksi, keskeisempi tarve tulevaisuuden kannalta lienee pureutuminen luovan kentän yritystoimintaan aggregaattitasoa syvemmälle. Sen liiketoimintaa ja dynamiikkoja ei vielä tunneta riittävästi ja siten jatkossa tarvitaankin lisää ja parempaa tietoa aiheesta muun muassa yrityskehitystyön tueksi.

SISÄLLYS

1	SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT	4
2	MENETELMÄT JA SELVITYKSEN RAJOITTEET	6
2.1	Suorien taloudellisten vaikutusten mittaaminen	6
2.2	Käytetyt tilastoaineistot	8
2.3	Selvityksen rajoitteet	9
3	TULOKSET	10
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	14
	LIITTEET.....	16
	ALAVIITTEET.....	18

1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT

Euroopan Komissio julkaisi syksyllä 2006 selvityksen *The Economy of Culture in Europe*¹, joka nostaa esille kulttuurin ja luovien alojen merkityksen Euroopan tulevaisuuden kilpailukyvyyn ja erityisesti Lissabonin strategian toteuttamisen kannalta. Tutkimuksen keskeisenä johtopäätöksenä on, että kulttuuri ja luova toiminta ovat Euroopan tulevaisuutta ajatellen talouden ja yhteiskunnallisen kehityksen veturi. Lisäksi luovan toiminnan laajemmalla kentällä on keskeinen rooli innovaatiotoiminnassa ja siten myös talouden kontekstissa yleensä. Turun kauppa- ja korkeakoulun Mediaryhmä toteutti tutkimuksen kulttuurin ja luovien alojen suoria taloudellisia vaikutuksia käsittelevän osan metodeineen. Nyt käsillä olevassa selvityksessä on tarkoitus kuvata luovan toiminnan kentän suoraa kansantaloudellista merkitystä Suomessa vuonna 2005 sekä erityisesti kartoittaa tähän liittyvän yritystoiminnan kehitystä vuodesta 2000 vuoteen 2005. Lähtökohtana käytetään Komission tutkimuksessa käytettyjä määritelmiä ja metodologista lähestymistapaa.

Luovan toiminnan kenttää lähestytään siis nimenomaan yritystoiminnan näkökulmasta. Luovan toiminnan rooli on tässä kontekstissa ollut viime vuosiin saakka melko tuntematon ja vähäteltykin. Lisäksi selvityksessä keskitytään tarkastelemaan yritystoiminnan suoria taloudellisia vaikutuksia. Siten selvitystä varten kerätty aineisto perustuu nimenomaan niiden yritysten tietoihin, jotka ovat ilmoittaneet päätoimialakseen jonkin käytettyyn määritelmään sisältyvistä toimialaluokista. Kulttuurin ja luovan toiminnan epäsuorat, aineettomat ja laajemmat heijastevaikutukset esimerkiksi muille toimialoille jäävät siis tarkastelun ulkopuolelle.

Tällä hetkellä luoville aloille, luovalle sektorille tai luovalle yritystoiminnalle ei ole kansallisella eikä kansainvälisellä tasolla yhtä yhtenäistä määritelmää². Siten myöskään konsensusta siitä, mitkä toiminnot ja toimialat tulisi sisällyttää tämänkaltaisten käsitteiden alle, ei ole. Tämä hankaloittaa vertailua sekä ajassa että eri maiden välillä. Määritelmien ja menetelmien ollessa moninaiset on huomattava, että eri lähestymistavat myös tulevat korostaneeksi erityyppistä toimintaa ja toimialoja. *The Economy of Culture in Europe* -tutkimuksessa omaksuttu määritelmä pohjautuu laajaan katsaukseen eri lähestymistapoja, jonka perusteella raportissa esitetään määritelmä ja rajaukset nk. kulttuurin ja luovien alojen³ kokonaisuudelle. Määritelmä pohjautuu kehämalliin, jonka keskeisenä elementtinä toimivat tekijänoikeudelliset sisällöt, joiden ympärille rakentuu erilaista toimintaa, tuotteita ja palveluita, joiden vaikutukset heijastuvat monille talouden osa-alueille⁴ (Taulukko 1).

Taulukko 1 Kulttuurin ja luovien alojen kehämalli⁵

KEHÄ	TOIMIALAT		OMINAISPIIRTEET
TAIDEALAT	Kuvataiteet	Käsityö, maalaustaide, kuvanveisto, valokuvaus	* Ei-teollista toimintaa
	Esittävät taiteet Kulttuuriperintö	Teatteri, tanssi, sirkustaide Kirjastot, museot, taidehuutokauppa ja antiikkikauppa, arkeologinen toiminta, arkistot	* Tuotokset tyypillisesti tekijänoikeudellisia prototyyppisiä. Ts. tuotoksiin itseensä sisältyy paljon luovuuden elementtejä, jotka oikeuttavat ne kuuluviksi tekijänoikeudellisen suojan piiriin.
KULTTUURIALAT	Elokuva ja video		* Teollista toimintaa, joka perustuu tuotosten monistettavuuteen ja niiden jakeluun laajoille yleisöille
	Televisio ja radio		* Tuotokset tyypillisesti tekijänoikeudellisia
	Peliohjelmistot Musiikki	Äänitteiden myynti - Live-musiikkitoiminta - Musiikki-alan tekijänoikeusyhdistysten tuotot	
	Kustantaminen	Kirjojen kustantaminen - Lehtien kustantaminen	
LUOVAT OSAAMISALAT	Muotoilu	Muotisuunnittelu, graafinen suunnittelu, sisustussuunnittelu, tuotesuunnittelu	* Toiminta voi olla teollista tai se voi perustua prototyyppien kehittämiseen
	Arkkitehtuuri		* Vaikka tuotokset pohjautuvat tekijänoikeuteen, niihin voi sisältyä myös teollisoikeudellisia elementtejä
	Mainonta		* Taidealojen ja kulttuurialojen toiminnasta lähtöisin olevat luovuuden elementit muodostavat keskeisen osan luovien osaamisalojen tuotosten kokonaisuutta

Mallin ytimessä vaikuttavat taidealat, jonka toiminnan synnyttämät tuotokset ovat tyypillisesti ei-teollisesti tuotettuja kulttuurituotteita ja -palveluja. Ne voidaan nähdä aihiona tai prototyyppinä, jotka korkean luovuusintensivisyytensä vuoksi kuuluvat tyypillisesti tekijänoikeudellisen suojan piiriin. Seuraavalla taloudellisen toiminnan kehällä ovat kulttuurialat. Näiden alojen toiminta on teollista ja se perustuu tekijänoikeudellisen sisällön ympärille rakennettujen tuotosten monistettavuuteen ja niiden jakeluun laajoille yleisöille. Seuraava kehä muodostuu luovien osaamisalojen toiminnasta, jonka tuotokset ovat itsessään toiminnallisia (ei siis kulttuurisia), mutta joiden kokonaisuudesta taide- ja kulttuurialojen toiminnasta lähtöisin olevat luovuuden elementit muodostavat keskeisen osan. Kahden edellisen kerrostuman tuotokset toimivat siten keskeisinä

panoksina prosessissa, jonka tuloksena syntyy luovien osaamisalojen tuotoksia. Vaikka tekijäoikeudelliset sisällöt muodostavat kiinteän osan näiden tuotosten kokonaisuutta, tuotoksiin voi sisältyä myös teollisoikeudellisia elementtejä.

The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa käytetty kulttuurin ja luovien alojen kokonaisuuden määritelmä kattaa:

- Taidealat: kuvataiteet (käsityö, maalaustaide, kuvanveisto, valokuvaus), esittävät taiteet (teatteri, tanssi, sirkustaide), kulttuuriperintö (kirjastot, museot, taidehuutokauppa ja antiikkikauppa, arkeologinen toiminta, arkistot)
- Kulttuurialat: elokuva ja video, televisio ja radio, peliohjelmistot, musiikki, kustantaminen
- Luovat osaamisalat: muotoilu (muotisuunnittelu, sisustussuunnittelu, graafinen suunnittelu, tuotesuunnittelu), arkkitehtuuri, mainonta

Käytännössä tässä selvityksessä käytetyn metodologian keinoin ei kuitenkaan ole mahdollista kattaa kaikkea edellä esitetyn määritelmän sisältämää toimintaa kuten myöhemmin seikkaperäisemmin selitetään⁶.

Verrattuna esimerkiksi Tilastokeskuksen Kulttuuritilastoissa käytettyyn määritelmään yllä esitetty määritelmä ei kata mm. puhtaasti painamisen toimialaan kuuluvia yrityksiä tai viihde-elektroniikan, soitinten ja valokuvausvälineiden valmistusta ja kauppaa. Vastaavatyypisiä selvityksiä on myös tehty nk. tekijänoikeustoimialoista⁷. Näihin selvityksiin verrattuna eroja löytyy mm. ohjelmistoalaan ja painamiseen liittyen. Tämänkaltaiset eroavaisuudet selittävät pitkälti eri selvityksissä esitettyjen tulosten välisiä eroja. Osa eroista johtuu puhtaasti määrittelykysymyksistä, osa taas siitä, että käytävissä olevan aineiston toimialaluokat sisältävät niin paljon muuta määrittelyyn sisällymätöntä toimintaa, että niiden mukaan ottamista sellaisenaan ei ole tässä selvityksessä pidetty tarkoituksenmukaisena.

2 MENETELMÄT JA SELVITYKSEN RAJOITTEET

2.1 Suorien taloudellisten vaikutusten mittaaminen

Jalostusarvoa käytetään yleisesti mittarina, kun tarkastellaan tiettyjen alojen suoria vaikutuksia kansantalouteen. Tällainen lähestymistapa korostuu myös tässä selvityksessä. Jalostusarvo mittaa yrityksen tuottamaa arvonlisäystä. Toimialatasolla jalostusarvo las-

ketaan erottamalla yhteenlasketuista saaduista tuotoista muilta aloilta hankitut panokset. Jalostusarvo vastaa siten alan yhteenlaskettuja henkilöstökuja, joihin on lisätty alan voitot/tappiot ennen veroja. Siinä missä pelkkä liikevaihto yliarvioi tietyn toimialan taloudellista merkitystä kuvaamalla alan liiketoimintaan liittyviä läpikulkevia rahavirtoja, jalostusarvo mittaa alan todellista kontribuutiota kansantalouteen keskittymällä ainoastaan alan tuottamaan arvonlisäykseen. Siten kaikkien toimialojen yhteenlasketut jalostusarvot ovat yhtä kuin koko kansantalouden bruttokansantuote.

Jalostusarvon lisäksi selvityksessä arvioidaan luovan kentän yritystoimintaa seuraavin tunnuslukuin:

- Yritysten⁸ liikevaihto
- Yritysten määrä
- Yritysten työllistämien henkilöiden määrä: Henkilöstö ilmoitetaan tilikauden keskimääräisinä lukuina. Esimerkiksi puoli vuotta työskennellyt vastaa puolta henkilöä. Sen sijaan osa-aikaisia ei muunneta kokoaikaisiksi.
- Yritysten kasvu: Mitataan liikevaihdon kasvuprosentilla vuodesta 2000 vuoteen 2005.
- Kannattavuus: Mittarina käytetään käyttökateprosenttia. Käyttökateprosentti lasketaan jakamalla käyttökate (liiketulos ennen poistoja, korkoja ja veroja) liiketoiminnan tuotoilla.
- Tuottavuus: Tutkimuksessa käytetään osittaistuottavuuden mittaria jalostusarvo / henkilöstökulut. Luovan kentän yritystoiminnan työvoimaintensiivisyyden vuoksi tätä voidaan pitää perusteltuna mittarina verrattuna esimerkiksi raaka-aine- tai pääomakustannusten vastaaviin tuottavuuslukuihin.

Käytännössä luovan kentän yritystoiminnan taloudellisten vaikutuksen mittaaminen ja siten myös saatujen tulosten tulkitseminen ei ole niin yksiselitteistä kuin edellä on kuvattu, koska tilastointikäytännöt eivät nykyisellään tue tämän yritystoiminnan kehityksen analysointia. Tällä hetkellä käytössä olevat toimialaluokitusjärjestelmät eivät kata käytettyyn määritelmään kuuluvaa toimintaa täysin tyhjentävästi, eivät tee sitä tarvittavalla tarkkuudella tai luokituksen rajat eivät muutoin tue toiminnan määritelmällisiä rajauksia.

Toisaalta vaikka luokitusjärjestelmä tukisikin määritelmään sisältyviä tarpeita, itse kerätyssä tiedossa saattaa olla puutteita tai aukkoja. Kansainvälisellä vertailun kannalta lisähankaluuksia aiheuttavat eri maissa käytössä olevat eri toimialaluokitukset sekä keräämis- ja raportointikäytännöt. Kuvatun kaltaisten ongelmien vuoksi tämä selvitys hyödyntää useampaa tilastolähdettä.

2.2 Käytetyt tilastoaineistot

Käsillä olevassa selvityksessä tarkastellaan nimenomaan luovan kentän yritystoiminnan suoria taloudellisia vaikutuksia epäsuorien, aineettomien ja laajempien kerrannaisvaikutusten jäädessä tarkastelun ulkopuolelle. Tällöin keskeisenä metodologisena välineenä vaikutusten arvioinnissa käytetään matriisia, jossa identifoidaan tietyt toimialat, niihin kuuluvat toiminnot sekä vastaavat toimialaluokat. Liitteessä 1 esitetään käytetyt tilastolliset toimialaluokat. Matriisin rakentamisen jälkeen lähdetään selvittämään eri tilastoaineistojen kattavuutta ja saatavuutta näiden toimialojen osalta⁹.

The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa keskeisinä aineistolähteinä olivat Eurostatin tietokanta¹⁰ sekä Amadeus-yritystietokanta¹¹. Siinä missä Eurostatin tiedot ilmoittavat tietyn toimialan luvut koko kansantalouden tasolla, Amadeus-tietokannan tiedot tarjoavat edustavan otoksen alan yritysten tiedoista yksityiskohtaisella tasolla. Varsinaisten tilinpäätöserien ja taloudellisten tunnuslukujen lisäksi tietokannasta on saatavilla runsaasti kuvaavaa ja taustoittavaa informaatiota. Esimerkiksi virallisen toimialaluokan lisäksi tietokannasta saadaan yritysten itsensä antavat kuvaukset niiden toiminnasta, mikä mahdollistaa tietojen keräämisen niiden toimintojen tai toimialojen osalta, joilla virallista luokkaa ei ole tai se on vääräntasoinen. Tämä on arvokas ominaisuus luovan kentän yritystoiminnan kartoittamisen kannalta, koska toiminnan ja toimialaluokituksiin perustuvan tiedon yhteensovittaminen on erityisen haasteellista luovan kentän osalta.

Eurostatin yritystilastoissa on suuria aukkoja verrattuna tiettyjen yksittäisten maiden kansalliseen tilastointiin (esimerkiksi Tilastokeskuksen tarjoamiin tietoihin), mutta johtuen kansainvälisen vertailukelpoisuuden vaatimuksesta, näissäkin tapauksissa The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa tukeuduttiin Eurostatin tarjoamaan aineistoon. Siten täydentäviä tietolähteitä ja erityisesti Amadeus-yritystietokannan tarjoamia tietoja käytettiin tutkimuksessa verrattain paljon. Lisäksi on huomattava, että Eurostatin tietokannassa luvut on ilmoitettu toimialaluokitusjärjestelmän nelinumero-tasolla, kun taas esimerkiksi Tilastokeskuksen kautta on mahdollista saada tietoa tarkemmalla, viisinumero-tasolla. Siten Eurostatin kautta saadut luvut sisältävät paikoin toimintaa, joka ei varsinaisesti kuulu kulttuurin ja luovien alojen rajausten sisälle, ja siten tiedot antavat vaikutelman tämän kokonaisuuden suuremmasta koosta.

Nyt käsillä olevassa selvityksessä on pyritty käyttämään Tilastokeskuksen yritysten tilinpäätöstietokantaa, aina kun se on ollut mahdollista sekä hyödyntämään tarkimmalla mahdollisella tasolla ilmoitettua tietoa. Näin ollen selvityksen toistettavuus on hyvä ja

hahmoteltu kuva heijastaa nimenomaan luovan kentän yritystoimintaa ja kehitystä karkeamman tason luokituksen mukanaan tuomien ylimääräisten alatoimialojen jäädessä tarkastelun ulkopuolelle. Siten myös Amadeus-tietokannan kautta hankitun tiedon rooli on tässä selvityksessä paljon suppeampi kuin The Economy of Culture in Europe-tutkimuksessa.

Ainoastaan muotoilu- ja peliohjelmistoyritykset on poimittu Amadeus-yritystietokannasta näiden toimialojen omien tilastoluokkien puuttumisen vuoksi. Tällöin lähtökohdalla on käytetty peliohjelmistojen osalta tuoretta alan yrityslistausta¹² ja muotoilun osalta aiemman tutkimuksen aikana rakennettua hakusanalistaa. Listattujen yritysten tietokannassa ilmoittamia tietoja on käytetty hakukriteereinä haettaessa tietokannasta vastaavia yrityksiä. Näin kerätyt yritysjoukot eivät kata tyhjentävästi kyseisten toimialojen yritystoimintaa, mutta tarjoavat edustavan otoksen alan yrityskannasta. Lisäksi äänitteiden myynnin osalta on täydentävää tietoa haettua Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry:n tilastoista¹³, koska Tilastokeskuksen kautta saatavat tiedot ovat liian karkealla tasolla.

Tehdyistä linjauksista johtuen Euroopan Komissiolle tehdyssä tutkimuksessa ja tässä selvityksessä käytetyt lähdeaineistot eroavat toisistaan siis jonkin verran. Käytännön tasolla nämä erot aiheuttavat sen, että näiden kahden selvityksen luvut eivät ole vertailukelpoiset. Komissiolle tehdyssä tutkimuksessa kokonaisuus näyttäytyy suurempana, koska toimialadata on huomattavasti karkeammalla tasolla. Toisaalta tarkemman tason data mahdollistaa yritystoiminnan kehityksen kuvaamisen ”puhtaampana” ilman ylimääräisten alatoimialojen aiheuttamia häiriötekijöitä.

2.3 Selvityksen rajoitteet

Edellä kuvattujen rajauksien lisäksi käytettyyn metodologiaan sisältyy joukko sisäänrakennettuja rajoitteita:

- Koska fokus on luovan kentän yritystoiminnan merkityksen kartoittamisessa, menetelmä ei kata julkisen sektorin toimintaa millään tavoin tyhjentävästi. Tämä on huomattava, kun tarkastellaan esimerkiksi taidealojen lukuja.
- Lisäksi itsensä työllistävillä ja mikroyrityksillä on keskeinen rooli luovan sektorin toiminnassa. Tilastollisesti näkökulmasta näiden toimijoiden tuottaman taloudellisen kontribuution saaminen näkyviin luotettavasti ja kattavasti on erittäin haasteellista esimerkiksi tuotetun lisäarvon osalta.

- Koska tulokset perustuvat toimialatilastoihin ja ilmoitettuihin päätoimialaluokkiin, luvut kattavat luovalle kentälle tyyppillisen toiminnan vain määritellyillä toimialoilla. Siten esimerkiksi kulttuuristen sisältöjen tuottaminen ja hyödyntäminen osana ICT-alan tai matkailuyritysten toimintaa jää selvityksen tarkastelun ulkopuolelle.

Yleisempänä rajauksena voidaan vielä korostaa, että tutkimuksessa käytetty menetelmä kattaa ainoastaan luovan kentän yritystoiminnan suorat, kvantifioitavissa olevat taloudelliset vaikutukset. Luovan toiminnan kentät kuitenkin linkittyvät kiinteästi myös muiden toimialojen tai niiden osien toimintaan. Esimerkiksi yhteys ICT- ja matkailusektorien toimintaan ja kehitykseen on ilmeinen¹⁴. Lisäksi kenttien tuotosten voidaan nähdä toimivan perustana monilla muilla aloilla tapahtuvalle innovaatiotoiminnalle¹⁵. Lisäksi kulttuurilla ja luovalla toiminnalla on vielä vaikeammin kvantifioitavissa olevia yhteyksiä esimerkiksi ihmisten hyvinvointiin, alueen vetovoimaan ja kilpailukykyyn liittyviin tekijöihin, jotka jäävät tämän selvityksen tarkastelun ulkopuolelle¹⁶. Näin olleen raportoidut luvut antavat joka tapauksessa hyvin maltillisen arvion luovan toiminnan taloudellisesta merkityksestä Suomessa.

3 TULOKSET

Vuonna 2005 kulttuurin ja luovien alojen liikevaihto oli Suomessa lähes 7 miljardia €. Kasvua vuodesta 2000 kertyi yhteensä 16%. Alojen tuottama lisäarvo kattoi 1,5% vuoden 2005 Suomen BKT:sta. Lisäarvo kasvoi vuodesta 2000 15% ja samana ajanjaksona BKT kasvoi 19%, joten alojen suhteellinen osuus kansantaloudesta hieman pieneni. Toisaalta on huomioitava, että Suomen BKT:n kasvu oli tänä aikana tällöin Euroopan tasolla huippuluokkaa.

Yritysten määrä tarkastelluilla aloilla kasvoi vuodesta 2000 vuoteen 2005 10%, mikä on huomattavasti enemmän kuin koko yrityskannan kasvuvauhti Suomessa samana ajanjaksona (muutosta +6%). Näiden yritysten työllistämien henkilöiden määrä lisääntyi 3% ja siten alojen suhteellinen työllistävyys säilyi tällä aikavälillä lähes muuttumattomana. Vuonna 2005 alojen kannattavuus oli 7,6% ja tuottavuus 1,4. Kannattavuuden ja tuottavuuden osalta muutosta vuoteen 2000 ei juuri tapahtunut.

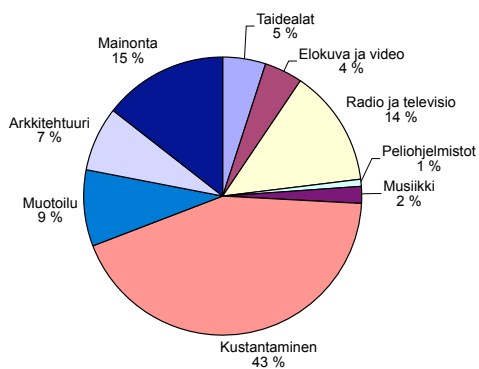
Kun lukuja tarkastelee hienosyisemmällä tasolla, voidaan todeta, että näiden aggregaattitason tulosten tason takaa löytyy hyvin eri kokoluokan toimialoja sekä hyvin erilaista kehitystä. Toimialojen välisten erojen lisäksi on huomattava, että toimialojen sisäinen

rakenne voi olla heterogeeninen ja että alan sisällä on voinut myös tapahtua erilaista kehitystä. Esimerkiksi pienten yritysten suhteellisesti hyvinkin positiivinen kehitys voi neutralisoitua johtuen muutaman saman toimialan suuren yrityksen huonosta kehityksestä.

Kuviosta 1 voidaan esimerkiksi nähdä, että vuonna 2005 kulttuurialat tuottivat 64% koko luovan kentän lisäarvosta (yhteensä 2 420 milj. €). Suurin yksittäinen toimiala lisäarvolla mitaten oli ehdottomasti kustantaminen. Toiseksi suurin toimiala vuonna 2005 oli mainonta. Toisaalta tarkasteltaessa eri toimialojen yritysmääriä suhteessa koko kentän yrityskantaan (yhteensä 11 648 yritystä), voidaan sanoa, että runsasta vaihtelua näyttäisi esiintyvän myös alojen keskittyneisyysasteen ja tyyppillisen yrityskoon osalta. Erityisesti taidealoilla on erittäin paljon yrityksiä suhteessa näiden alojen tuottamaan lisäarvoon verrattuna esimerkiksi kustantamisen toimialaan.

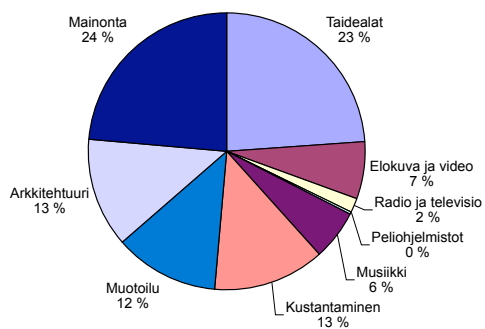
Kuvio 1

Eri toimialojen osuus kulttuurin ja luovien alojen tuottamasta arvonnalisästä, 2005

Kuvio 2

Eri toimialojen osuus kulttuurin ja luovien alojen yrityskannasta, 2005

Taulukoista 2-4 voidaan lisäksi havaita, että kehitys vaihteli hyvinkin paljon kulttuurin ja luovien alojen eri kehien välillä. Erityisesti taidealojen kehitys oli varsin suotuisaa: alan arvonnalisäys kasvoi peräti 27% ja yritysten määrä 21%. Lisäksi alojen tuottavuus ja kannattavuus on varsin vertailukelpoisella pohjalla. Samoin esimerkiksi luovien osaa- misalojen työllistämien henkilöiden määrä kasvoi kansantaloutta nopeammin. Vaikka suurimmalla, kulttuurialojen, kehällä kehitys ei tarkastellulla aikavälillä ollutkaan näin voimakasta, kokonaisuutenakin luovan toiminnan kenttä kasvoi suhteessa enemmän kuin esimerkiksi elektroniikka- tai metsäteollisuus ja painii monen mittarin osalta samassa luokassa esimerkiksi ICT-sektorin kanssa.

Taulukko 2 Kulttuurin ja luovien alojen sekä valittujen vertailualojen liikevaihto ja tuotettu arvonlisä

KEHÄ	LIIVEVAIHTO 2005	MUUTOS V. 2000 V. 2005	TUOTETTU ARVONLISÄ 2005	MUUTOS V. 2000 V. 2005	OSUUS BKT:sta 2005
	milj. €	%	milj. €	%	%
TAIDEALAT	273	28	124	27	0,08
KULTTUURIALAT	4 213	11	1 546	16	0,98
LUOVAT OSAAMISALAT	2 496	23	749	13	0,48
YHTEENSÄ	6 982	16	2 420	15	1,54

KEHITYSVUODESTA 2000 VUOTEEN 2005 ESIMERKKIALOILLA

	Liikevaihto	Arvonlisä
ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS	+31%	-7%
METSÄTEOLLISUUS	-15%	-38%
YKSITYINEN PALVELUSEKTORI	+25%	+27%
ICT-SEKTORI	+30%	0%

Taulukko 3 Kulttuurin ja luovien alojen sekä valittujen vertailualojen yrityskanta ja henkilöstömäärä

KEHÄ	YRITYSTEN LKM 2005	MUUTOS V. 2000 V. 2005	HENKILÖSTÖ 2005	MUUTOS V. 2000 V. 2005	OSUUS TYÖLLISISTÄ 2005
	lkm	%	lkm	%	%
TAIDEALAT	2 777	21	2 918	-2	0,12
KULTTUURIALAT	3 198	2	26 933	-5	1,12
LUOVAT OSAAMISALAT	5 673	11	16 641	19	0,69
YHTEENSÄ	11 648	10	46 492	3	1,94

KEHITYSVUODESTA 2000 VUOTEEN 2005 ESIMERKKIALOILLA

	Yritysten lkm	Henkilöstö
ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS	-1%	-3%
METSÄTEOLLISUUS	-9%	-13%
YKSITYINEN PALVELUSEKTORI	+5%	+8%
ICT-SEKTORI	+14%	+3%

Taulukko 4

Kulttuurin ja luovien alojen sekä valittujen vertailualojen kannattavuus ja tuottavuus

KEHÄ	KANNATTA- VUUS 2005	MUUTOS V. 2000 V. 2005	TUOTTA- VUUS 2005	MUUTOS V. 2000 V. 2005
	%	%-yks.	indeksi	ind.yks.
TAIDEALAT	10,7	0,8	1,9	0,1
KULTTUURIALAT	7,8	0,2	1,3	-0,0
LUOVAT OSAAMISALAT	6,8	-2,1	1,4	-0,1
YHTEENSÄ	7,6	-0,6	1,4	-0,0

KEHITYSVUODESTA 2000 VUOTEEN 2005 ESIMERKKIALOILLA

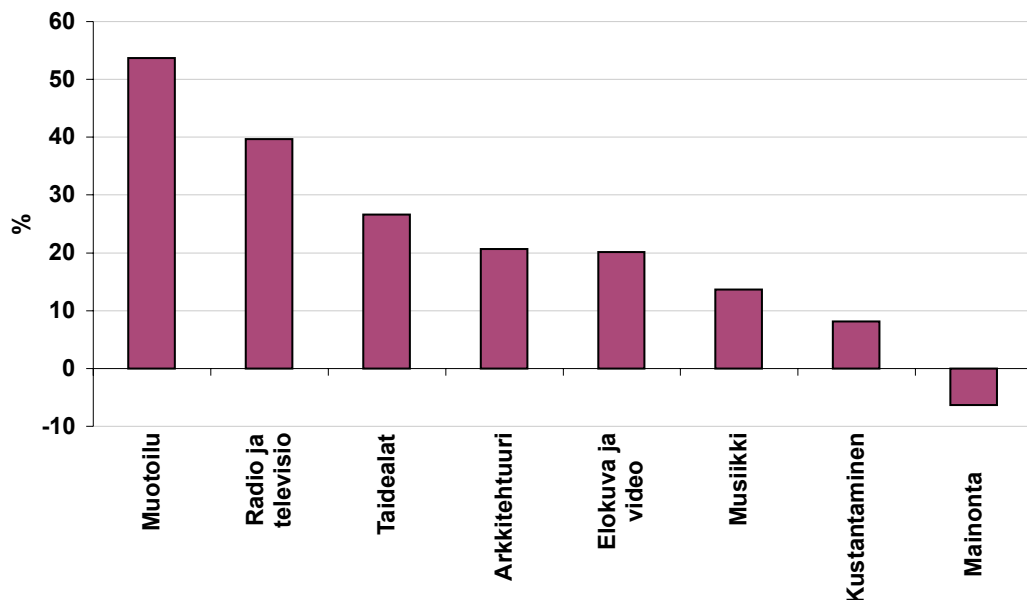
	Kannattavuus	Tuottavuus
ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS	10,4%	2,2
METSÄTEOLLISUUS	8,6%	1,6
YKSITYINEN PALVELUSEKTORI	7,7%	1,6
ICT-SEKTORI	10,2%	1,9

* Käytetty tuottavuuden mittari (eli jalostusarvo/hlöstökulut) soveltuu parhaiten vertailuun palvelualojen välillä

Käsityksen kehien alle sisältyvien yksittäisten toimialojen kehityksestä saa Kuviosta 3, jossa on kuvattu alojen suhteellista arvonlisänkehitystä vuodesta 2000 vuoteen 2005. Tarkemmat toimialatasoiset luvut on esitetty Liitteessä 2. Yleisenä huomiona voidaan todeta, että suurimpien toimialojen eli kustantamisen ja mainonnan kehitys oli varsin maltillista. Nämä suuret toimialat dominoivat aggregaattitason tuloksia, mikä on otettava huomioon tuloksia tulkittaessa. Sitä vastoin taidealat, radio ja televisio, elokuva ja video, muotoilu sekä arkkitehtuuri ovat kasvattaneet taloudellista kontribuutiotaan voimakkaasti. Lisäksi taidealoille sekä elokuva- ja videotoiminnan, radio- ja televisio-toiminnan, peliohjelmistojen ja muotoilun piirissä on syntynyt paljon uutta yritystoimintaa. Työllistävyyden kehitys vaihteli aloittain hyvin paljon. Henkilöstömäärät ovat kasvaneet voimakkaasti mm. muotoilun yrityksissä, peliohjelmistoyrityksissä sekä elokuva- ja videotoiminnan saralla. Samoin kannattavuuden ja tuottavuuden taso ja kehitys vaihtelevat paljon toimialasta toiseen. Esimerkiksi peliohjelmistoyritysten kannattavuus- ja tuottavuuskehitys näyttäisi olevan tyypillistä aloittavalle ohjelmistoliiketoiminnalle; vuodesta 2000 vuoteen 2005 liikevaihto, yrityskanta ja henkilöstömäärät kasvoivat voimakkaasti, mutta toiminta oli vuonna 2005 edelleen tappiollista. Tältä osin kehitys näyttää noudattavan erilaista kehityskulkua verrattuna esimerkiksi taidealoihin.

Kuvio 3

Arvonlisän kehitys (%) toimialatasolla vuodesta 2000 vuoteen 2005 (Peliohjelmistoyritysten toimialaluvut eivät ole tämän mittarin osalta vertailukelpoisia)

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vaikka kulttuuria ja luovaa toimintaa ei perinteisesti ole tarkasteltu varteenotettavana osana yksityistä sektoria, tämän selvityksen tulokset osaltaan tukevat käsitystä, että luovan kentän yritystoiminta on sekä kasvava että menestyvä osa Suomen taloutta. Erityisesti kun luovan kentän toiminta ymmärretään luovien sisältöjen ympärille rakentuvien arvoketjujen kautta, voidaan nähdä, että kyse ei ole millään tavoin marginaalisesta toiminnasta. Tästä toiminnasta lähtöisin olevaa liiketoimintaa syntyy paljon ja pienten yritysten rooli onkin kentässä tässä suhteessa merkittävä

Huomattavaa myös on, että kentän yritystoiminta on luoneeltaan pikemminkin innovaatiovetoista ja markkinalähtöistä kuin investointivetoista ja tuotantolähtöistä. Siten tämänkaltaisen toiminnan voidaan nähdä olevan laajemman muutoksen eturintamassa, jossa perinteisen teollisen tuotannon logiikoita koetellaan. Erityisesti kentän kasvavilla aloilla toiminta usein rakentuu uusille liiketoimintakonsepteille ja ansaintalogiikoille.

Selvityksen tuloksissa korostuvat nämä luovan yritystoiminnan ominaispiirteet, mutta yksistään nämä tulokset antavat vasta hyvin karkean kuvan luovan toiminnan kenttien liiketoiminnasta ja kehitystarpeista.

Kuten mm. tämän selvityksen lukuisten rajoitteiden kuvausten perusteella käy hyvin ilmi, tilastokäytäntöjä tulee jatkossa kehittää luovan kentän osalta päätöksentekoa tukeväksi ja tiedonsaannin jatkuvuus tulee varmistaa. Nykyisellään tilastointikäytännöt eivät tue yritystoiminnan kehityksen analysointia ja käytössä olevien määritelmien ja menetelmien moninaisuus hankaloittaa vertailua. Suomessa Tilastokeskuksen kulttuurisatelliittihanke onkin tarttunut tähän ongelmaan ja vie tätä asiaa osaltaan eteenpäin. Lisäksi muut kehitteillä ja käynnissä olevat samansuuntaiset hankkeet ja niihin liittyvä tieto tulisi tältä osin koota yhteen. Myös Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia¹⁷ ohjaa ennakoinnin ja tilastoinnin kehittämiseen.

Edellä kuvattujen erityispiirteidensä vuoksi yritysten kehittämisinstrumentit, joita on perinteisesti käytetty teollisuuden piirissä, eivät suoraan sovellu luovan kentän yritystoimintaan. Siten jatkossa onkin välttämätöntä rakentaa tarkempaa toimiala-analyyisitietoa yrityskehitystyön tueksi. Kentän liiketoimintaa ja sen dynamiikkoja ei ylipäättään vielä tunneta riittävän hyvin ja olemassa oleva tieto on erittäin pirstaleista. Lisäksi tarkasteltu yritystoiminnan kokonaisuus on luonteeltaan hyvin heterogeeninen, joten eri toimialojen kehityksen ymmärtämiseksi ja yrityskehityksen oikeinsuuntaamiseksi olisikin arvokasta laajentaa analyysi koskemaan niitä erillisinä.

Päätöksenteon pohjaksi tarvitaan jatkossa tällaista hienojakoisempaa ja syvällisempää tietoa, joka ei perustu yksinomaan tilastoaineistoihin. Olennaista on tarkemman kuvan saaminen siitä, mitä eri luovan toiminnan kentillä on tapahtumassa, mikä on ehdottoman tärkeää esim. uusien liiketoimintamallien luomisen ja hyödyntämisen tukemiseksi. Tällaista tietoa tarvittaisiin liittyen mm. kansallisen tason trendeihin ja vahvuuksiin suhteessa kansainväliseen kehitykseen, luovien tuotosten markkinoiden ja kysynnän kehitykseen sekä luovalle kentälle tyypillisten tuotosten ja prosessien levittäytymiseen muille talouden osa-alueille. Vasta tämän tyypisen tiedon kautta voidaan saavuttaa parempi ymmärrys luovien sisältöjen ja niiden ympärille rakentuvan toiminnan taloudellista merkityksestä ja luovan toiminnan kenttien roolista esimerkiksi laajemmassa innovaatiotoiminnan ja yrittäjyyden kontekstissa.

LIITTEET

LIITE 1 Selvityksessä käytetyt lähteet ja toimialaluokat

TAIDEALAT:

Kuvataiteet, Esittävät taiteet, Kulttuuriperintö

Tilastokeskuksen tilinpäätöstilastot:

52484 Taideliikkeet

52501 Antiikkiliikkeet

74811 Valokuvaamotoiminta

92311 Taiteilijatoiminta

92312 Näyttämö- ja konserttitoiminta

92320 Kulttuurin ja viihteen tukipalvelut

92510 Kirjastot ja arkistot

92520 Museot, näyttelyt sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojele

KULTUURIALAT:

Elokuva ja video, Radio ja televisio, Peliteollisuus, Musiikki, Kustantaminen

Tilastokeskuksen tilinpäätöstilastot:

22110 Kirjojen kustantaminen

22120 Sanomalehtien kustantaminen

22130 Aikakauslehtien kustantaminen

22140 Äänitallenteiden kustantaminen

22150 Muu kustannustoiminta

51474 Kirjatukkukauppa

52472 Kirjojen vähittäiskauppa

52473 Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa, lehtikioskit

52502 Antikvariaattikauppa

52611 Kirjojen postimyynti ja verkkokauppa

71401 Videofilmien vuokraus

92110 Elokuvien ja videoiden tuotanto

92120 Elokuvien ja videoiden levitys

92130 Elokuvien esittäminen

92200 Radio- ja televisiotoiminta

Lisäksi:

Amadeus-yritystietokanta / Peliohjelmistot

ÄKT:n tilastot (Äänitealan kokonaismarkkinat) ja Tilastokeskuksen tilinpäätöstilasto 52452

Soittimien ja musiikkitarvikkeiden vähittäiskauppa / Äänitteiden myynti

LUOVAT OSAAMISALAT:

Muotoilu, Arkkitehtuuri, Mainonta

Tilastokeskuksen tilinpäätöstilastot:

74203 Arkkitehtipalvelu

74401 Mainostoimistot

74402 Suora- ja ulkomainonta

74409 Muu mainospalvelu

Lisäksi:

Amadeus-yritystietokanta ja 74871 Taideteollinen muotoilu ja suunnittelu / Muotoilu

LIITE 2 Toimialakohtaiset tulokset

KEHÄ	LIIKEVAIHTO 2005		TUOTETTU ARVONLISÄ 2005		MUILOS VUODESTA 2000 VUOTEEN 2005		ARVONLISÄN OSUUS BKT:stä 2005		YRITYSTEN MAARA 2005		MUILOS VUODESTA 2000 VUOTEEN 2005		HENKILÖSTÖ 2005		MUILOS VUODESTA 2000 VUOTEEN 2005		OSUUS TYÖLLIESTÄ MASTA 2005		KANNATTA-VUUS 2005		MUILOS VUODESTA 2000 VUOTEEN 2005		TUOTTAVUUS VUODESTA 2000 VUOTEEN 2005		
	mlj.€	%	mlj.€	%	%	lkm	%	%	lkm	%	%	%	%	lkm	%	%	%	%	%	%	%	%	%	ind./ks.	ind./ks.
TAIDEALAT	1 273	28	124	27	0,08	2 777	21	2 918	-2	0,12	10,7	0,8	1,9	0,1											
KULTTUURIALAT	4 213	11	1 546	16	0,98	3 198	2	26 933	-5	1,12	7,8	0,2	1,3	-0,0											
Elokuvia ja video	293	18	103	20	0,07	795	12	2 312	10	0,01	6,9	-2,3	1,4	-0,1											
Radio ja televisio	810	14	334	40	0,21	179	13	5 807	-5	0,24	0,4	2,3	1,0	0,1											
Peliohjelmistot	2 45	1 633	16	-	0,00	25	213	513	434	0,02	-11,9	116,2	0,7	0,8											
Musiikki	3 189	7	47	14	0,03	696	-5	918	-11	0,04	7,9	1,2	1,8	0,1											
Kustannaminen	4 2 876	8	1 047	8	0,67	1 503	-2	17 383	-8	0,73	10,3	0,1	1,4	0,0											
LUOVAT OSAAMISALAT	2 496	23	749	13	0,48	5 673	11	16 641	19	0,69	6,8	-2,1	1,4	-0,1											
Muotoilu	5 799	105	218	54	0,14	1 429	35	6 759	94	0,28	6,2	-1,6	1,4	-0,0											
Arkkitehtuuri	264	19	179	21	0,11	1 489	2	3 447	5	0,14	14,5	-3,5	1,5	-0,1											
Mainonta	1 433	1	352	-6	0,22	2 755	6	6 435	-12	0,27	5,6	-2,0	1,3	-0,2											
YHTEENSÄ	6 982	16	2 420	15	1,54	11 648	10	46 492	3	1,94	7,6	-0,6	1,4	-0,0											

Taidealojen lukuja ei esitetä toimialatasolla, koska toimialaluokitukset eivät tue tällaista tarkastelua. Esimerkiksi luokkaan Taiteilijajatoiminta kuuluu sekä kuvataiteen että esittävän taiteen toimintaa.

Peliohjelmistojen luvut ovat peräisin Amadeus-yritystietokannasta. Siten niihin tulee suhtautua kuin edustavaan otokseen. Toimialaluvut eivät arvonlisän kehityksen osalta ole vertailukelpoisia.

Sisältää äänitekaupan, jonka luvut ovat ÄKT:n ja Tiimpääöstilaston tietojen perusteella tehtyjä arvioita.

Lisäksi tulee ottaa huomioon, että musiikkialan yritykset saattavat myös toimia Suomessa ulkomaisen yhtiön kautta.

Sisältää myös luokan Muu kustantaminen, jossa mukana luetteloitujen kustannustoimintaa (The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa luettelokustantajat eivät sisällyneet tarkasteluun).

Muotoilun alan yritysten luvut ovat osittain peräisin Amadeus-yritystietokannasta. Siten niihin tulee suhtautua kuin edustavaan otokseen.

ALAVIITTEET

(Endnotes)

¹ The Economy of Culture in Europe (2006) Euroopan Kommissio, http://ec.europa.eu/culture/eac/sources_info/studies/economy_en.html

² Ks. esim. The Economy of Culture in Europe (2006, 30-34), Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen (2006, 9-20) Opetusministeriön julkaisuja 2006:47, Kulttuurin arvo? (2006, 11-22) Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:35.

³ Tässä selvityksessä käytetään termiä kulttuuri ja luovat alat vastaamaan The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa käytettyä termiä ”cultural and creative sector”, kun puhutaan tietyistä tarkastelun kohteena olevista toimialoista. Käsitteitä luovan kentän yritystoiminta ja luovan toiminnan kenttä käytetään taas on kyse on luovan toiminnan laajemmasta merkityksestä taloudessa.

⁴ Tämän tyyppistä näkökulmaa on tuotu esille mm. World Intellectual Property Organization'n (WIPO) julkaisussa Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries (http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=29671&URL_DO=DO_TOPIC &URL_SECTION=201.html). Sekä WIPO:n julkaisussa että The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa identifioidaan myös kolmas luovan sektorin kehä eli liitännäis- tai tekijänoikeuksista riippuvaiset alat, jotka valmistavat tai myyvät laitteita, jotka liittyvät tekijänoikeuksin suojattuja teosten luomiseen, valmistamiseen/monistamiseen tai käyttöön (esim. tietokoneet, televisiot ja painokoneet). Tämän kehän taloudellista kontribuutiota ei kuitenkaan mitata The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa eikä siten tässäkin selvityksessä.

⁵ Lähde: The Economy of Culture in Europe (2006) Euroopan Kommissio, http://ec.europa.eu/culture/eac/sources_info/studies/economy_en.html

⁶ Kuten The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessakin on tehty, tämän selvityksen ulkopuolelle on jätetty live-musiikkitoiminta sekä musiikkialan tekijänoikeusjärjestöjen tuotot. Lisäksi tilastointikäytännöt eivät tue useiden taidealojen toiminnan kartoitusta kattavalla tavalla (esim. käsityö) tai tarvittavalla tarkkuudella (esim. sirkustaide).

⁷ Ks. esim. Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries (http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=29671&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

⁸ Tilastokeskuksen tilinpäätöstietokannassa yrityksellä tarkoitetaan yhden tai useamman henkilön yhdessä harjoittamaa taloudellista toimintaa, joka tähtää kannattavaan tulokseen. Yrityksiä ovat: 1) ammatin- ja liikkeenharjoittajat, jotka toimivat omalla nimellään tai rekisteröidyllä toiminimellä, 2) oikeushenkilöt (esim. osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, taloudellinen yhdistys ja avoin yhtiö), 3) valtion ja kuntien liikelaitokset.

⁹ Vastaavantuypista menettelytapaa esitellään Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries -menetelmäoppaassa. Mediaryhmässä metodologiaa on hyödynnetty The Economy of Culture in Europe -tutkimuksen lisäksi mm. The contribution of copyright and related rights to the European economy -julkaisussa (http://ec.europa.eu/internal_market/publications/docs/report-copyright-contribution_en.pdf).

¹⁰ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=EU_MAIN_TREE&depth=1

¹¹ Amadeus on Bureau van Dijk Electronic Publishingin kehittämä yritystietokanta, joka sisältää taloudellista informaatiota lähes 9 miljoonasta julkisesta ja yksityisestä yrityksestä 38 Euroopan maasta pohjautuen 30 erillisen tietolähteen aineistoihin. Tilinpäätöstiedot on esitetty vakio muodossa, mikä mahdollistaa eri maiden yritysten johdonmukaisen vertailun. Amadeus päivittyy joka kuukausi. Lähde: <http://www.bvdep.com/en/AMADEUS.html>

¹² Finnish Game Companies 2006 ([http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/all/02AC89016E43E558C22571870040B6B2/\\$file/pelijulkaisu_verkkoon.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/all/02AC89016E43E558C22571870040B6B2/$file/pelijulkaisu_verkkoon.pdf))

¹³ <http://www.ifpi.fi/tilastot/index.html>

¹⁴ Ks. esim. The Economy of Culture in Europe (2006, 136-144; 147-165)

¹⁵ Ks. esim. The Economy of Culture in Europe (2006, 36-38)

¹⁶ Ks. esim. The Economy of Culture in Europe (2006, 133-184)

¹⁷ Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015 (2007) Kauppa- ja teollisuusministeriön elinkeino-osasto. KTM Julkaisuja 10/2007.

LUOVAN KENTÄN YRITYSTOIMINTA

- ELINKELPOISUUS JA KEHITYSSUUNNAT -

Luovien alojen merkitystä tulevaisuuden kilpailukyvyn kannalta on painotettu voimakkaasti esimerkiksi The Economy of Culture in Europe -tutkimuksessa sekä Kauppa- ja teollisuusministeriön vastikään julkaisemassa Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategiassa. Yksi tämän alan kehittämisen haasteista on tilastollisen toimialatiedon puute. SILE-projekti on teettänyt tämän selvityksen osana tiedonkeruuprosessia, jonka tulisi vastata toimialan kehittämisen tarpeisiin. Selvitys on osa luovien alojen toimintaympäristön kehittämistä ja pyrkii osaltaan avaamaan alan liiketoiminnallisia potentiaaleja. Selvityksen tuloksia tarkastellaan myös KTM:n teettämän Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015:sta pohjalta laadittaviin toimenpiteisiin alan kehittämiseksi.

Tässä selvityksessä luovaa kenttää lähestytään yritystoiminnan näkökulmasta. Raportoidut luvut antavat lähtökohtaisesti hyvin maltillisen arvion luovan toiminnan taloudellisesta merkityksestä Suomessa. Liiketaloudellisesta näkökulmasta yksi luovan toiminnan mielenkiintoisimmista piirteistä piilee siinä, että sen toiminnan erilaiset kentät ovat laajemman muutoksen eturintamassa. Erityisesti pienet, kasvavat alat tai yksittäiset yritykset, jotka helposti hukkuvat kokonaistason lukuihin, voivat rakentua uusille liiketoimintakonsepteille ja ansaintalogiikoille, joilla tulee olemaan tulevaisuudessa huomattavasti suurempi liiketaloudellinen merkitys.

SILE on kauppa- ja teollisuusministeriön rahoittama ESR-projekti vuosille 2004 - kevät 2008. Sen tarkoituksena on kehittää luovien alojen yritysten liiketoimintaa sekä kansainvälistymistä. Yritysten kehittämisen lisäksi SILE:n tehtävänä on koko luovan toimialan kehittäminen toimialatietoa lisäämällä, toimintaympäristön kehittämällä sekä valtakunnallisen verkoston rakentamisella luovien alojen liiketoimintaa edistävien hankkeiden ja projektien välille.

Leena Hoppania
SILE-projekti

Luoviin aloihin kuuluvat muun muassa seuraavat alat:

Arkkitehtipalvelut, elokuva- ja videotuotanto, kuvataide ja valokuvaus, kustannus- ja julkaisutoiminta, mainonta, musiikki ja ohjelmapalvelut, muotoilupalvelut ja käsityö, pelit ja sähköinen kustannustoiminta, radio- ja tv-tuotanto, taide- ja antiikkikauppa, tanssi ja teatteri. Luovat alat liittyvät myös monien perinteisten toimialojen kilpailukyvyn parantamiseen erityisesti muotoilun ja mainonnan osalta. Myös matkailu ja liikunta ovat elämäntuotannon osalta läheisiä toimialoja luovan toimialan kanssa.